λείωτο, γεμᾶτο ἀνορθογραφίες, παράτονα κι' ἀγάτη. Τὴν ἄλλη μέρα, πρωΐ-πρωΐ, ἐκείνη τοῦ τὸ ἔστειλε πίσω. Ὁ Ἀλέξης ἄρχισε τότε νὰ μοιρολογάη μονάχος τὴ χαμένη του εὐτυχία. Ἄχ, πόσο λίγο βάσταξε τὸ ὄνειρο, τὸ θαῦμα τῆς ἀγάτης!... Κι' αὐτὸς εἶχε πιστέψει πὼς θὰ διαρκοῦσε αἰῶνες. Ἔτσι λοιπὸν τιμωρεῖ ἡ Ἀγάτη ὅσους πιστεύουν πολὺ σ' αὐτή; Μὰ πῶς νὰ μὴ τὴν πίστευε τὴν ἀγάτη ὅταν τοῦ μιλοῦσε μὲ τὰ τριανταφυλλένια χείλη τῆς Ζακελίνας;... Ἄχ, ἂς ἔδινε ὁ Θεὸς νὰ τοῦ ξαναμιλήση ἡ Ἀγάτη μ' αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ χειλάκια ποὺ τώρα γελοῦν εἰρωνικὰ στὸν πόνο του!... Ἀγάτη, Ἀγάτη, παντοδύναμη, κάνε ἀκόμα μιὰ φορὰ τὸ θαῦμα σου!...

Τὸ βράδυ πῆγε πάλι ὁ Ἀλέξης σιμὰ στὸ γεφυράκι νὰ παραμονέψη, κρυμμένος μέσα στὶς καλαμιές, τοὺς δυὸ ἐρωτευμένους. Ἦσαν κ' οἱ δυὸ ἐκεῖ καὶ μιλοῦσαν γιὰ τὴ ζωὴ ποὺ θὰ περνοῦσαν στὸ Παρίσι.

— Μὰ γιατί, Πέτρο, εἶπε ἄξαφνα ἡ Ζακελίνα, δὲν θέλεις νὰ παντρευτοῦμε, πρὶν πᾶμε στὸ Παρίσι; Γιατί θέλεις νὰ φύγουμε κρυφὰ ἀπὸ δῶ;... Φοβᾶσαι τὸν Ἀλέξη; Ἐγὼ θέλω νὰ εἶσαι γενναῖος... Δὲν μ' ἀρέσουν οἱ ἄντρες ποὺ φοβοῦνται.

— Δὲν φοβᾶμαι τίποτα, εἶπε ὁ Πέτρος. Δὲν φοβᾶμα κανένα. Μόνο σ' ἀγαπῶ!...

Καὶ τὴν ἄρπαξε τόσο ἀπότομα ἀπ' τὴ μέση, ὥστε ἡ Ζακελίνα τρόμαξε.

— Ἄφησέ με, τοῦ εἶπε, μὲ κάποιο θυμὸ στὴ φωνή της.

Ἐκεῖνος ὅμως τὴν ἔσφιξε ἀκόμα πιὸ δυνατά. Τότε ὁ Ἀλέξης δὲν μπόρεσε πειὰ νὰ κρατηθῆ καὶ πετάχτηκε μέσα ἀπὸ τὶς καλαμιές.

Ὁ Πέτρος ἄφησε ἀμέσως, μόλις τὸν εἶδε, τὴν Ζακελίνα καὶ παραμέρισε. Ἐκείνη, τρομαγμένη ὅπως ἦταν, θέλησε νὰ περάση στὴν ἀντικρυνὴ ὄχθη, μὰ καθὼς ἔβαλε τὸ πόδι της στὸ γεφυράκι, παραπάτησε κ' ἔπεσε μέσα στὸ νερό.

— Ζακελίνα!... Ἀγάτη μου!... φώναξε ὁ Ἀλέξης κ' ἔπεσε ἀμέσως στὸ ποτάμι.

Τὸ ρέμμα ἦταν ἀρκετὰ ὁρμητικὸ καὶ μὲ δυσκολία κατόρθωσε νὰ τὴν ἁρπάξη καὶ νὰ τὴν βγάλη στὴν ὄχθη.

Ὅταν σὲ λίγο ἄνοιξε τὰ μάτια της ἡ Ζακελίνα, εἶδε μπρός της τὸν Πέτρο μὲ τὸ ἄθικτο γκρίζο κοστοῦμι του, εἶδε καὶ τὸν Ἀλέξη καταβρεγμένο, μολωπισμένο καὶ κατάλαβε.

— Φύγε γρήγορα!... φώναξε στὸν Πέτρο ποὺ ἔσκυβε σιμά της. Δὲν θέλω νὰ σὲ βλέπω πειά, φύγε... φύγε!...

Γύρισε ἔπειτα στὸν Ἀλέξη:

— Συχώρεσέ με, καλέ μου, τοῦ εἶπε. Ὁ Θεὸς μ' ἔκανε νὰ καταλάβω, πολὺ γρήγορα εὐτυχῶς, πόσο ἔφταιξα ἀπέναντί σου. Ὅλη ἡ πρώτη μου ἀγάτη γιὰ σένα, ξαναγύρισε στὴν καρδιά μου. Νὰ ἰδῆς τί ὡραῖα ποὺ θὰ ζήσουμε... Ἐγὼ ξέρω καὶ ράβω... Θὰ γίνω ἡ καλύτερη ράφτρα τοῦ χωριοῦ. Κ' ἐσὺ δὲν θὰ εἶσαι πάντα κηπουρὸς σὲ ξένο περιβόλι. Θὰ μπορῆς νὰ καλλιεργῆς τὰ λίγα χτηματάκια ποὺ ἔχουμε... Ἔτσι θὰ ζοῦμε ὅπως θέλει ὁ Θεός... Ἡ μητέρα μου... Μὰ γιατί κατσούφιασες ποὺ σοῦ μίλησα γιὰ τὴ μητέρα μου; Φαντάζεσαι πὼς δὲν θὰ θελήση νὰ μὲ δώση σὲ σένα; Ὅταν μάθη τί ἔγινε, δὲν θὰ μπορέση ν' ἀρνηθῆ. Καὶ πῶς εἶνε δυνατὸν ν' ἀρνηθῆ, ἀφοῦ μὲ τὰ χείλη μου θὰ τῆς μιλάη ἡ Ἀγάπη;...

— Ἡ Ἀγάτη ἡ θαυματουργή, εἶπε κι' ὁ Ἀλέξης κ' ἔσκυψε κ' ἐφίλησε τὰ χείλη τῆς Ζακελίνας, μὲ τόσο πάθος, σὰν νὰ φιλοῦσε τὴν ἴδια τὴν Ἀγάτη στὸ στόμα!...

ΑΠ' ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΣ

ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΩΝ

Ἡ μανία τῆς βιβλιοφιλίας ἀποβαίνει κάποτε πραγματικὸ πάθος, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα περιστατικά:

Ὁ περίφημος ἑλληνιστὴς Γοιλιέλμος Μπουδέ, τόσο πολὺ ἀγατοῦσε τὰ βιβλία, ὥστε καὶ τὴν ἡμέρα τῶν γάμων του ἀκόμα κατόρθωσε νὰ ξεκλεφτῆ ἀπ' τοὺς δικούς του καὶ νὰ καταφύγη στὴ βιβλιοθήκη του γιὰ νὰ ἀποτελειώση τὴν ἀνάγνωσι ἑνὸς ἀρχαίου συγγράμματος.

Ἄλλος ἐπίσης περίφημος βιβλιόφιλος, ὁ φιλόσοφος τοῦ 16ου αἰῶνος Ἀδριανὸς Τουρνέμπ, μόλις παντρεύτηκε, κλείστηκε ἐπὶ δυὸ μῆνες στὴ βιβλιοθήκη του, ἀπ' ὅπου τὸν ἔβγαλαν διὰ τῆς βίας!... Ὁ Γάλλος σοφὸς εἶχε λησμονήσει ἐντωμεταξὺ τὴν συμβίαν του!...

Ὁ σοφὸς ἀββᾶς Γκουδέζ, θέλοντας κάποτε νὰ συντρέξη τοὺς ἐνορίτας του ποὺ εἶχαν καταστραφῆ ἀπὸ μιὰ μεγάλη πυρκαϊά, ἀναγκάσθηκε νὰ πουλήση τὴν πλουσιωτάτη βιβλιοθήκη του. Τόση μεγάλη στενοχώρια ὅμως δοκίμασε ὕστερα ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀπώλεια, ὥστε ἔγινε φθισικὸς καὶ ἀπέθανε!...

Ἐπίσης κατὰ τὸ 17ο αἰῶνα ὁ Γάλλος ἰατρὸς Ἰάκωβος Γκονέλ, ἐπειδὴ ἐπυρπόλησαν τὴ βιβλιοθήκη του μεριμνοῦν ἀναρχικοί, ρίχτηκε κι' ὁ ἴδιος μέσα στὶς φλόγες καὶ βρῆκε μαρτυρικὸ θάνατο!...

Τέλος, πρὸ πεντηκονταετίας ἀτέθανε ἀπὸ μαρασμὸ ὁ μαρκήσιος Σαλάδς, ἐπειδὴ δὲν κατόρθωσε νὰ προμηθευθῆ κάποιο παλαιό, σπανιώτατο βιβλίο, τὸ ὁποῖο κινηγοῦσε νὰ ἀποκτήση ἐπὶ ὁλόκληρα χρόνια, προσφέροντας μυθώδεις τιμὲς γιὰ νὰ τ' ἀγοράση!...

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΜΑΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΚΗΔΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

Ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν στὶς μάχες. Τὰ πτώματα τῶν προδοτῶν καὶ τῶν κακούργων. Γιατὶ ἔσπερναν σιτάρι πάνω ἀπ' τοὺς τάφους οἱ Ἀρχαῖοι. Τὰ δεῖπνα τῆς παρηγοριᾶς. Ὁ ἐβολὸς τῶν νεκρῶν. Ἡ πολυτέλεια τῶν κηδειῶν στὰ νεώτερα χρόνια. Τὰ μέτρα τοῦ Σόλωνος. Ἡ μοιρολογίστρες. Τὰ πρῶτα νεκροταφεῖα, κλπ.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔδειχναν μεγάλο σεβασμὸ πρὸς τοὺς νεκροὺς καὶ συνήθιζαν νὰ τοὺς ἀπονέμουν ἐξαιρετικὲς τιμές, ὡς ἐκ τούτου δὲ καθιερώθησαν σχετικῶς καὶ θρησκευτικὲς τελετές.

Ὅταν οἱ ἀντίπαλοι στρατοὶ ἐπρόκειτο νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς των στὸ πεδίο τῆς μάχης, ἀμέσως κατέπαυαν ἡ ἐχθροπραξίες καὶ συνήπτετο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κάποια προσωρινὴ ἀνακωχή. Ἡ χειρότερη περιφρόνησι γιὰ ἕναν πολεμιστὴ σκοτωμένο ἦταν νὰ μείνη ἄταφος. Ἀλλὰ καὶ στὸν ἰδιωτικὸ βίο ἐτιρεῖτο αὐστηρὰ ἡ περὶ τῶν νεκρῶν εὐθιμοτιμία. Μόνον οἱ προδόται τῆς πατρίδος καὶ οἱ κακοῦργοι ποὺ εἶχαν καταδικασθῆ σὲ θάνατο ἐστεροῦντο τῶν ἐπικηδείων τιμῶν καὶ τὸ σῶμα των ἐξετίθετο ὡς βορὰ τῶν θηρίων.

Στὴν ὁμηρικὴ ἐποχὴ οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι τοῦ πεθαμένου, μόλις ξεψυχοῦσε, ἔκλειναν τὰ μάτια του, ἔπλεναν μ' ἀρώματα τὸ σῶμα του, τὸν ἔντυναν μ' ἕνα λεπτὸ ἄσπρο φόρεμα καὶ τὸν ἀπόθεταν ἀπάνω στὴ νεκρικὴ κλίνη. Ἔπειτα ἔρχονταν ἡ μυρολογίστρες ποὺ ἔψαλλαν, διακοπτόμενες ἀπὸ λυγμούς, διάφορα θρηνώδη ἄσματα, μέχρις ὅτου τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ, ἀλειμμένο μὲ μῦρα καὶ καταστολισμένο, παραδιδόταν στὴν πυρά.

Στὴν Ἀττική, στὰ παλαιότερα χρόνια, ἡ τελετὴ τῆς ταφῆς ἦταν ἁπλῆ καὶ ἀπηλλαγμένη ἀπὸ κάθε πολυτέλεια. Οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς ἔσκαβαν τὸν τάφο, μέσα στὸν ὁποῖο ἀπέθεταν τὸ νεκρὸ κι' ἔσπερναν ἀποπάνω σιτάρι, πιστεύοντας ὅτι μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸ χῶμα θὰ γινόταν ἐλαφρότερο.

Μόλις τελείωνε ἡ ταφή, οἱ παρακολουθοῦντες τὴν κηδεία ἐπέστρεφαν στὸ σπίτι τοῦ μακαρίτη γιὰ νὰ λάβουν μέρος στὸ δεῖπνο τῆς παρηγοριᾶς, τὸ λεγόμενο «περίδειπνο».

Στὶς τρεῖς, στὶς ἐννιὰ καὶ στὶς τριάντα μέρες, ὕστερα ἀπ' τὴν ταφὴ τοῦ νεκροῦ ἐτελοῦσαν τιμητικὲς θυσίες, μετὰ τὸ πέρας τῶν ὁποίων ἔληγε τὸ πένθος. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ὅμως οἱ συγγενεῖς τῶν νεκρῶν ἐπισκεπτόνταν, ὅπως καὶ σήμερα, τοὺς τάφους τῶν προσφιλῶν των καὶ ἀφοῦ ἐθυσίαζαν ἀπάνω σ' αὐτούς, τοὺς ἐστόλιζαν μὲ ἄνθη. Ἀλλ' ἀργότερα ἡ κηδεῖες ἐπῆραν ἐξαιρετικὴ λαμπρότητα μεταξὺ ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, σὲ τέτοιο σημεῖο μάλιστα, ὥστε ὁ Σόλων ἀπεφάσισε νὰ περιστείλη αὐτὴ τὴν πολυτέλεια δι' εἰδικῶν νομοθετημάτων.

Οἱ Ἀθηναῖοι στὸ στόμα τοῦ νεκροῦ τῶν συνήθιζαν νὰ βάζουν ἕναν ὀβολὸ γιὰ νὰ πληρώση τὰ πορθμεῖα στὸ Χάρωνα ποὺ τὸν περνοῦσε ἀπὸ τὴ λίμνη Ἀχερουσία. Ἐπίσης οἱ συγγενεῖς τοῦ νέου ἐπλήρωναν ὡρισμένες γυναῖκες γιὰ νὰ τὸν μοιρολογήσουν. Ὁ Σόλων ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐζήτησε ν' ἀπαγορεύση ἐντελῶς καὶ τοὺς θρήνους καὶ κοπετούς. Τὸ ἴδιο θέλησε νὰ ἐπιβάλη καὶ ὁ Χαρώνδας, ἀλλὰ καὶ τῶν δυὸ ἡ προσπάθειες ἔμειναν χωρὶς ἀποτέλεσμα.

Ὅσοι σκοτώνονταν πολεμῶντας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος ἐκηδεύοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ. Στὰ παλαιότερα χρόνια οἱ νεκροὶ ἐθάβοντο μέσα στὰ σπίτια τους, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σικυώνιοι ἐθεώρησαν ἄτοπη αὐτὴ τὴ συνήθεια καὶ ἴδρυσαν νεκροταφεῖα ἐκτὸς τῶν πόλεων. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅμως εἶχαν ὁρίσει μέρος ταφῆς μέσα στὴν πόλι, γιὰ νὰ παραδειγματίζωνται οἱ νέοι ἀπὸ τὴ θέα τῶν τάφων καὶ νὰ περιφρονοῦν τὸ θάνατο στὸν πόλεμο.

Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν φαίνεται ὅτι καθιερώθη στὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ λοιμοῦ γιὰ λόγους ὑγιεινῆς. Ὑπῆρχαν ὅμως καὶ μερικοὶ οἱ ὁποῖοι προτιμοῦσαν νὰ τοὺς θάψουν μέσα στὸ χῶμα, ἡ δὲ τελευταία θέλησίς των, ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴ τοῦ τρόπου τῆς ταφῆς, παρέμενε πάντοτε σεβαστή.

Εἰς οὐδένα ἐπιτρέποταν νὰ θάψη τὸ πτῶμα προδότου ἢ κακούργου ποὺ ρίχνονταν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι γιὰ νὰ τὸν φᾶνε τὰ ὄρνεα. Οἱ παραβᾶται ἐτιμωροῦντο αὐστηρά. Ὁ νεκρὸς ἔπρεπε νὰ ταφῆ, γιατὶ διαφορετικὰ ἡ ψυχή του δὲν εὕρισκε ἡσυχία κ' ἀνάπαυσι.

Τὴ συνήθεια τῶν ἀρχαίων νὰ βάζουν στὸ στόμα τοῦ νεκροῦ ἕναν ὀβολὸ γιὰ νὰ πληρώση τὰ ναῦλα του γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο, τὴν ἔχουν καὶ σήμερα σὲ πολλὲς ἐπαρχίες τῆς Ἑλλάδος...

«ΚΙ' ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΣ!...»

Ὁ διάσημος Ἰταλὸς ζωγράφος Κορέτζιο, τοῦ ὁποίου σήμερα οἱ πίνακες κατατάσσονται μεταξὺ τῶν καλυτέρων ἔργων τέχνης, ἦταν ἐντελῶς ἀσπούδαστος, γιατὶ δὲν εἶχε βγῆ ποτὲ ἔξω ἀπ' τὴν πατρίδα του Πάρμα. Διηγοῦνται λοιπὸν ὅτι μόνον ὅταν εἶδε κάποτε τυχαίως ἕνα πίνακα τοῦ Ραφαὴλ κατάλαβε τὴν ἀξία του καὶ ἀνέκραξε μὲ ἀφέλεια:

— Κι' ἐγὼ εἶμαι ζωγράφος!...